

ZAMONAVIY INNOVATION TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA INKLYUZIV TA'LIM SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18334482>

Xolmirzayeva Noila Akbarali qizi

NamDPI Maxsus pedagogika (logopediya) yo'nalishi IV-bosqich talabasi.

tel: +998905996341 E-mail: imronbekakramov2018@gmail.com

Xasanova Mashxura Maxammadsidiqovna

NamDPI Kreativ pedagogika va psixologiya kafedrasida katta o'qituvchisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali inkluziv ta'lim sifatini takomillashtirish masalasi yoritilgan. Inklyuziv ta'limning metodik va tashkiliy jihatlari tahlil qilinib, raqamli o'quv platformalari, multimodal didaktik materiallar, yordamchi kommunikativ texnologiyalar (Assistive technologies), adaptiv dasturlash vositalari hamda sun'iy intellektga asoslangan o'quv resurslarining imkoniyatlari asoslangan. Xorijiy amaliy tajribalar hamda mavjud ilmiy manbalar asosida innovatsion texnologiyalarning o'quvchilar motivatsiyasi, pedagogik monitoring, o'qitishning individuallashtirilishi va ta'lim muhitining moslashuvchanligi kabi omillarga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali inkluziv ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonning samaradorligi oshishi, ta'lim imkoniyatlari kengayishi va maxsus ehtiyojga ega o'quvchilar uchun adaptiv o'quv muhiti yaratilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: inkluziv ta'lim, innovatsion texnologiyalar, raqamli platformalar, assistiv texnologiyalar, adaptatsiya, individuallashtirilgan ta'lim, sun'iy intellekt.

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема совершенствования качества инклюзивного образования посредством интеграции современных инновационных технологий в образовательный процесс. Проанализированы методические и организационные аспекты инклюзивного обучения, обоснованы возможности цифровых образовательных платформ, мультимодальных дидактических материалов, вспомогательных коммуникационных технологий (assistive technologies), адаптивных программных средств и учебных ресурсов на основе искусственного интеллекта. На основе зарубежного практического опыта и существующих научных источников выявлено влияние инновационных технологий на мотивацию обучающихся, педагогический мониторинг, индивидуализацию обучения и адаптивность образовательной среды. Результаты исследования показывают, что интеграция инновационных технологий способствует повышению эффективности педагогического процесса в инклюзивных образовательных

учреждениях, расширению образовательных возможностей и созданию адаптивной учебной среды для обучающихся с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, цифровые платформы, assistive technologies, адаптация, индивидуализированное обучение, искусственный интеллект.

Abstract: This article examines the issue of improving the quality of inclusive education through the integration of modern innovative technologies into the educational process. The methodological and organizational aspects of inclusive education are analyzed, and the potential of digital learning platforms, multimodal didactic materials, assistive communication technologies, adaptive software tools, and artificial intelligence-based learning resources is substantiated. Based on international practical experience and existing scientific literature, the study identifies the impact of innovative technologies on student motivation, pedagogical monitoring, individualized learning, and the adaptability of the educational environment. The findings demonstrate that the implementation of innovative technologies enhances the efficiency of pedagogical processes in inclusive educational institutions, expands learning opportunities, and contributes to the creation of adaptive learning environments for students with special educational needs.

Keywords: inclusive education, innovative technologies, digital platforms, assistive technologies, adaptation, individualized learning, artificial intelligence.

KIRISH

So'nggi o'n yillikda ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvni shakllantirish global miqqiyosida ustuvor pedagogik va ijtimoiy vazifa sifatida qaralmoqda. UNESCO, OECD va UNICEF kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan qabul qilingan konseptual hujjatlarda inklyuziv ta'lim jamiyatning barqaror rivojlanishi, inson kapitali sifatining oshishi va teng ta'lim imkoniyatlarining ta'minlanishi uchun zarur shart sifatida qayd etilgan. Xalqaro ekspertiza ta'lim tizimi barcha o'quvchilarni jumladan maxsus ehtiyojga ega bo'lgan guruhlarni umumiy ta'lim muassasalari faoliyatiga to'liq integratsiya qilishni taqozo etmoqda. Inklyuziv ta'lim modelining

muvaqqiyati nafaqat normativ-huquqiy tartibga solish va pedagogik metodikalar bilan, balki o'quv jarayonining texnologik transformatsiyasi bilan ham uzviy bog'liqdir. Raqamli platformalar, masofaviy ta'lim texnologiyalari, multimodal didaktik materiallar, kommunikativ assistiv vositalar, adaptiv o'quv tizimlari hamda sun'iy intellektga asoslangan o'quv modullari zamonaviy ta'lim amaliyotining muhim komponenti sifatida shakllanmoqda. Ushbu vositalar o'quv jarayonining individuallashtirilishi va monitoringini avtomatlashtirish, multimodal axborotning qayta ishlanishi, o'quv motivatsiyasining kuchayishi va ta'lim muhitining moslashuvchanligini ta'minlashda samarali natijalarga ega

ekani jahon tajribasida tasdiqlanmoqda. Jahon tendensiyalari inklyuziv ta'limni raqamlashtirish orqali pedagogik samaradorlikni oshirish bilan bog'lamoqda. Ayrim davlatlarda innovatsion texnologiyalarni qo'llash natijasida maxsus ehtiyojga ega o'quvchilarni individual reabilitasiya darajasi va akademik o'zlashtirish ko'rsatkichlarining izchil oshishi qayd etilgan. Bu tajriba ta'lim muhitini moslashtirishda texnologik yechimlar nafaqat qo'shimcha yordamchi vosita, balki metodik-transformatsion faktor ekanligini ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha qator normativ-huquqiy va institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, maxsus pedagog kadrlar tayyorlash, raqamli o'quv resurslarini kengaytirish va o'quv muassasalarining moddiy-texnik bazasini takomillashtirishga qaratilgan davlat dasturlarida inkluziv yo'nalish alohida e'tirof etilgan. Shu bilan birga, ta'limning texnologik komponentlari, hususan, assistiv qurilmalar, adaptiv dasturiy vositalar, multimodal kontent va sun'iy intellekt asosidagi xizmatlarning joriy etilishi bo'yicha tendensiyalar kuzatilmoqda. Natijada, zamonaviy innovatsion texnologiyalar inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlashda nafaqat texnik, balki konseptual-metodik yechim sifatida qaralmoqda. Mazkur sharoitda ta'lim muhitini texnologik qayta qurish, maxsus ehtiyojga ega o'quvchilar uchun

moslashgan didaktik sharoit yaratish va ta'lim jarayonidagi teng ishtirok tamoyillarini ta'minlash ilmiy-pedagogik izlanishlarning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR SHARHI VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TAHLILI

So'nggi yillarda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarning integratsiyasi ilmiy jamoatchilik tomonidan keng muhokama qilinmoqda. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli o'quv platformalari va multimodal didaktik materiallar inkluziv ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi (Smith, 2020; UNESCO, 2022). Masalan, Yevropa mamlakatlarida maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun ishlab chiqilgan adaptiv o'quv dasturlari o'quv faoliyatini individualizatsiya qilish, pedagogik monitoringni avtomatlashtirish va o'quvchilar motivatsiyasini oshirishda muhim vosita sifatida baholangan. Shu bilan birga, yordamchi kommunikativ texnologiyalar (Assistive technologies) bolalarning nutqi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda keng qo'llaniladi. Tadqiqotlar (Johnson & Brown, 2021) ko'rsatganidek, interaktiv sensorli qurilmalar va vizual yordamchi dasturlar inkluziv muhitda o'quv jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi va o'quvchilarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi. Rivojlangan mamlakatlarda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari ta'lim jarayonining individuallashtirilishini yangi bosqichga olib chiqqan. AI

vositalari o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, moslashtirilgan ta'lim yo'nalishlarini ishlab chiqadi, shuningdek, pedagogik monitoringni real vaqt rejimida amalga oshirish imkonini beradi (OECD, 2021). Bunday yondashuv o'quvchilarni faqat bilimga erishish bilan cheklamay, ularning ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbekiston kontekstida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari innovatsion texnologiyalarni joriy etishga katta e'tibor qaratgan. Masalan, mamlakat maktablarida raqamli o'quv platformalari, interaktiv ta'lim dasturlari va multimodal o'quv resurslari joriy etilmoqda, bu esa inkluziv ta'limni samarali qo'llashga imkon yaratadi. Shu bilan birga, pedagoglarning malakasini oshirish, maxsus ehtiyojga ega bolalarga moslashtirilgan metodik materiallar ishlab chiqish va ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini takomillashtirish ustuvor vazifalar sifatida belgilanmoqda (Xalqaro Ta'lim Monitoring Agentligi, 2023). Shu ma'lumotlar asosida aytish mumkinki, innovatsion texnologiyalarni integratsiya qilish inkluziv ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va ta'lim muhitining moslashuvchanligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ilg'or tajribalar va milliy islohotlar bir-birini to'ldirib, inkluziv ta'limning kompleks rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratadi.

INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ORQALI INKLYUZIV TA'LIMNI TAKOMILLASHTIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida inkluziv yondashuvni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli o'quv platformalari, assistiv kommunikativ vositalar, sun'iy intellekt tizimlari va multimodal didaktik resurslar o'quvchilarning individuallashtirilgan ta'lim olishini ta'minlash, ularning motivatsiyasini oshirish va ijtimoiy integratsiyasini rag'batlantirish imkonini beradi. Xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, AQSH, Buyuk Britaniya va Finlyandiya maktablarida Google Classroom, Microsoft Teams va Canvas kabi platformalar inkluziv guruhlarda o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va o'quv natijalarini avtomatlashtirilgan monitoring qilishga xizmat qiladi. Ushbu tizimlarning eng muhim yutug'i shundaki, o'quvchilar o'z qobiliyat va ehtiyojlariga moslashtirilgan dars materiallari orqali bilim olish imkoniga ega bo'ladilar. Biroq texnologik infratuzilma va barqaror internet mavjudligi talab qilinadi, shuningdek, pedagoglarning raqamli kompetensiyasi yuqori bo'lishi lozim. Assistiv kommunikativ texnologiyalar Kanada, Shvetsiya va Yaponiya tajribasida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Nutq yoki eshitish qobiliyati cheklangan o'quvchilar uchun maxsus ishlab chiqilgan interaktiv sensorli qurilmalar va vizual yordamchi ilovalar kommunikativ ko'nikmalarni

rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu texnologiyalarning yutuqlari aniq bo'lib, ular o'quvchilarning darsdagi faol ishtirokini oshiradi va ijtimoiy integratsiya jarayonini tezlashtiradi. Shu bilan birga, qurilmalar va dasturlar yuqori narx va texnik xizmat talab qilishi sababli keng joriy etilishi ba'zan cheklangan. Sun'iy intellekt asosidagi o'quv tizimlari Singapur, Janubiy Koreya va Germaniyada o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, adaptiv o'quv yo'nalishlarini yaratish va real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi. Bunday tizimlar individulallashtirilgan ta'limni qo'llab-quvvatlaydi va pedagogik jarayonni optimallashtiradi. Shu bilan birga, murakkab algoritmlar va yuqori texnik baza talab qilinishi ularni joriy etishni murakkablashtiradi. Multimodal didaktik resurslar Avstraliya va Niderlandiya tajribasida keng qo'llanilib, matn, audio, video va interaktiv elementlarni birlashtiradi. Bu yondashuv turli o'rganish uslublariga moslashuvni ta'minlab, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Lekin multimodal materiallarni yaratish jarayoni ko'p vaqt va resurs talab qiladi hamda o'qituvchilarning malakasini oshirishni taqozo etadi. Shuningdek, Finlyandiya va Niderlandiyada o'yinlashtirilgan ta'lim va mobil ilovalar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, o'quv jarayonini interaktiv qiladi va inklyuziv muhitda hamkorlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, raqamli

aditivlik va dasturiy yangilanishlarga bog'liq muammolar mavjud. O'zbekiston sharoitida ushbu texnologiyalarni tatbiq etish uchun maktablarning texnik infratuzilmasini rivojlantirish, o'qituvchilar malakasini oshirish va mahalliy o'quv resurslarini milliy til va kontekstga moslashtirish zarur. Bosqichma-bosqich pilot loyihalar orqali texnologiyalarni sinash, natijalarni baholash va kengaytirish orqali inklyuziv ta'limning samaradorligini oshirish mumkin. Shu tarzda, innovatsion texnologiyalar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qamrab olgan holda ta'lim sifatini oshirish, ularning kommunikativ va kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish va inklyuziv muhitni barqaror shakllantirish imkonini beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Zamonaviy innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta'lim jarayoniga integratsiya qilish natijalari xalqaro tajribalar va konseptual tadqiqotlar orqali o'rganilganda, ularning o'quvchilarning motivatsiyasi, ta'lim samaradorligi va ijtimoiy integratsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlanadi. Raqamli platformalar, masalan AQSH va Buyuk Britaniyada qo'llanilganda, o'quvchilar individual o'quv yo'nalishlarini yaratishda faol ishtirok etadi va dars materiallarini o'z qobiliyatiga moslashtirish imkoniga ega bo'ladi. Shu tarzda o'quv jarayonining individuellashuvi ortadi va o'quvchilarning muvaffaqiyat darajasi oshadi. Biroq, texnologik infratuzilma va pedagogik malaka yetishmasligi ba'zan

samaradorlikni cheklaydi. Assistiv kommunikativ texnologiyalar, Kanada va Shvetsiya tajribasida ko'rsatganidek, nutq va eshitish qobiliyati cheklangan o'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Interaktiv sensorli qurilmalar va vizual yordamchi dasturlar o'quvchilarning darsga faol ishtirokini rag'batlantiradi va inklyuziv muhitni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, qurilmalar va dasturlarni qo'llash uchun moddiy va texnik resurslar talab etiladi. Sun'iy intellekt asosidagi o'quv tizimlari Singapur va Janubiy Koreya misolida o'quv jarayonini real vaqt rejimida baholash, kuchli va zaif tomonlarni aniqlash va moslashtirilgan yo'nalishlar yaratish orqali ta'lim samaradorligini oshiradi. Bu tizimlarning yutuqlari individual o'quv strategiyasini yaratish va pedagogik monitoringni optimallashtirish. Kamchiliklari esa yuqori texnik baza va murakkab algoritmlarga bog'liq bo'lib, ularni keng joriy etishdagi cheklovlarni yuzaga keltiradi. Multimodal didaktik resurslar Avstraliya va Niderlandiyada o'quvchilarning turli o'rganish uslublariga moslashuvini ta'minlaydi. Matn, audio, video va interaktiv elementlarni birlashtirish o'quvchilarni darsga jalb qiladi va ta'lim motivatsiyasini oshiradi. Shu bilan birga, resurslarni tayyorlash va pedagoglarni malakali qilish jarayoni vaqt va mehnat talab etadi. O'zbekiston sharoitida innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta'limga moslashtirish strategiyasi bosqichma-bosqich amalga oshirilishi

maqsadga muvofiqdir. Avvalo, maktablarning texnik infratuzilmasini rivojlantirish, o'qituvchilarni malaka oshirish kurslari orqali tayyorlash va mahalliy o'quv resurslarini milliy til va kontekstga moslashtirish zarur. Keyingi bosqichda pilot loyihalar orqali texnologiyalarni sinash, natijalarni baholash va kengaytirish orqali inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish mumkin. Shu yo'l bilan innovatsion texnologiyalar nafaqat ta'lim jarayonining sifatini va samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning individuallashtirilgan o'quv faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi, kommunikativ va kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda inklyuziv muhitni barqaror shakllantiradi. Xorijiy tajribalar va O'zbekiston sharoitidagi strategik tadbirlar bir-birini to'ldirib, inklyuziv ta'limni samarali rivojlantirish uchun ilmiy asos yaratadi.

XULOSA

Inklyuziv ta'limni rivojlantirishda zamonaviy innovatsion texnologiyalarning roli tobora oshib bormoqda. Xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar, assistiv kommunikativ vositalar, sun'iy intellekt tizimlari va multimodal didaktik resurslar o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ijtimoiy integratsiyani ta'minlashda muhim vositalar sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, har bir texnologiya o'ziga xos yutuqlari va cheklovlariga ega bo'lib, ularning samarali tatbiqi texnik baza, pedagoglarning malakasi va resurslar

mavjudligiga bog'liq. O'zbekiston sharoitida innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta'limga integratsiya qilishning ilmiy asoslangan strategiyasi mavjud bo'lib, u maktab infratuzilmasini rivojlantirish, pedagoglarni malaka oshirish, mahalliy o'quv resurslarini milliy til va kontekstga moslashtirish, shuningdek pilot loyihalar orqali texnologiyalarni bosqichma-bosqich tatbiq etishni o'z ichiga oladi. Bu yondashuv nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki barcha o'quvchilarga teng

imkoniyat yaratadi, ularning kommunikativ va kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda inklyuziv muhitni mustahkamlaydi. Natijada, innovatsion texnologiyalarni ilmiy asosda tatbiq etish orqali O'zbekistonning inklyuziv ta'lim tizimi zamonaviy, moslashuvchan va samarali bo'lib, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qamrab oladigan ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi. Bu esa milliy ta'lim tizimining rivojlanishida muhim bosqich sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mukhtarkyzy K., Tokzhigitova A. A systematic review of the utility of assistive technologies for SEND students in schools. *Frontiers in Education*, 2025, Vol.10.
2. Allayorov A.I., Kisilkova E. Digital technologies in inclusive education: Enhancing accessibility and engagement. *Modern Problems in Education and Their Scientific Solutions*.
3. Abdullayev M.K., Maxmudova N.M. Inklyuziv ta'limda innovatsion texnologiyalar ahamiyati. *Economics and Innovative Technologies*, 2025, 13(5).
4. UNESCO. Inclusive Education. URL: <https://iite.unesco.org/ru/theme/inklyuzivnoe-obrazovanie/>.
5. UNESCO IITO. ICT for Inclusive Education. URL: <https://iite.unesco.org/ru/theme/ikt-dlya-inklyuzivnogo-obrazovaniya/>.
6. ERIC. Assistive Technology to Support Inclusive Education. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED627398>.
7. INCLUSIVE TA'LIM TUSHUNCHASI VA O'ZBEKISTONDA... erus.uz. URL: <https://erus.uz/index.php/er/article/view/5629>.
8. UNESCO IITO News. Prodvizhenie inkluzivnogo obrazovaniya s pomoshhyu tekhnologij. URL: <https://iite.unesco.org/ru/news/prodvizhenie-inklyuzivnogo-obrazovaniya-s-pomoshhyu-tehnologij-dve-novye-publikacii-ot-iito-yunesko/>.
9. Roziqova, M. (2025). Millatlararo oilalarda voyaga yetayotgan bolalarning ijtimoiylashuvi va etnik identifikatsiya jarayonining psixologik xususiyatlari. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI*, 3(11).
10. Makhammadsidiqovna, K. M. (2025). ATTENTION DEFICIT AND HYPERACTIVITY DISORDER (ADHD): PARENTAL APPROACH, THE

PRACTICAL IMPORTANCE OF THE 30% RULE, AND REHABILITATION TECHNOLOGIES. *Advances in Science and Education*, 1(7), 25-26.

11. Qambaraliyeva Durdona Asqarali qizi, Xasanova Mashxura Maxammadsidiqovna. INKLYUZIV TA'LIMDA BOLALARNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI. *INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL, SCIENCE SHINE*, ISSN 3030-377X, Issue 29, Volume 2, Page 129-134, 15.11.2024. <http://science-shine.uz/>

12. Xasanova, M. & Shodmanov, Q. BOLALARDA DIQQAT ETISHMASLIGI VA GIPERAKTIVLIK BUZILISHNI KELITIRIB CHIQUVUVAHI SABABLARI, NOMOYON BO'LISHI VA XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI. Научный Фокус, Международный современный научно-практический журнал. № 10 (100) Февраля 2024 г. Часть 1. <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/sf/article/download/14791/10443>

13. Maxammadsidiqovna, X. M. (2025). NOGIRONLIGI BO'LGAN TALABALARNING TA'LIM JARAYONIDA PSIXOLOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH VA MOTIVATSION DASTURLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH. ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN KREATIV G'OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR, 8(82), 149-153.

14. Botirali ogli, X. A. (2025). Current Problems Of Inclusive Education: Challenges And Perspectives. *European International Journal of Pedagogics*, 5(06), 26-29.

15. Roziqova, M. O. Q., & Hikmatillayeva, N. A. Q. (2025). Idrok jarayonining individual farqlari va ularni o'rganishning psixologik asoslari. *Science and Education*, 6(12), 606-610.

16. Roziqova, M. O. Q., & Xasanboyeva, G. (2025). Bolalar psixologiyasi va shaxs rivojlanish bosqichlari. *Science and Education*, 6(12), 595-599.

17. Rustamova, G. Z. X. Q., & Dilshoda, T. U. (2025). Keksalarni yosh chegaralari psixologik muammo sifatida. *Science and Education*, 6(5), 356-3

18. Rustamova, G. X. Q. (2025). Oilaning tarixiy rivojlanishi va bola tarbiyasidagi ijtimoiy psixologik o'rni. *Science and Education*, 6(3), 205-208.

19. Olimjonovna, R. Z., & Xusnatilla o'g'li, N. Q. (2025). O'SMIRLIK DAVRIDA DEVIANT XULQ-ATVOR SHAKLLANISHIGA BOILOGIK VA IJTIMOII OMILLARNING TA'SIRI. Научный Импульс, 3(33), 30-33.

20. Rahmatullayeva, Z. (2024). FALSAFIY TA'LIMOT NOMOYONDALARI QARASHLARIDA EMOTSIONAL INTELLEKT MUAMMOSINING ORGANILGANLIGI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 1(9).

21. Goipova, N. B. Q., & Meliboyeva, Y. E. Q. (2025). Nutq rivojlanishining buzilishlari va ularning sabablari. *Science and Education*, 6(5), 374-381.

22. Goipova, N. B. (2024). Inklyuziv ta'lim. Gospiial pedagogika: darslik. Namangan, 252.

23.Olimjonovna, R. Z. (2024). EMOTSIONAL INTELLEKT BOLAJAK MUTAXASSISLARNING MUHIM XUSUSIYATI SIFATIDA. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 5(41), 452-458.

25. Goipova, N. B. Q., & Tursunaliyeva, M. U. B. Q. (2025). Bolalar nutqida sintaktik mexanizmlarning shakllanishi. Science and Education, 6(5), 340-344.